

Főtitkársági koncepció (Magyar Tudományos Akadémia, 2017–2020)

A Magyar Tudományos Akadémia (a továbbiakban: MTA) felső vezetői közötti munkamegosztást az MTA-törvény 13–15. paragrafusa keretjellel határozza meg, hangsúlyozva az MTA elnökének egyszemélyi hatáskörét és felelősségét az MTA irányítása, az MTA képviselése, az MTA költségvetési fejezetet irányító szervének vezetése, valamint az akadémiai vagyon kezelése vonatkozásában. Az Alapszabály és az SZMSZ részletesen kifejti és értelmezi ezeket a rendelkezéseket, nagyrészt ezekben szerepel a főtitkári feladat- és jogkör pontosabb meghatározása is.

AZ MTA főtitkára a 2014–2017 közötti időszakban a fentieknek megfelelően irányította a titkársági apparátust, illetve döntés-előkészítő és -támogató munkát végzett az elnökkel való folyamatos egyeztetés alapján a kutatóhálózat irányítását, valamint az MTA fejezet vezetését, az akadémiai gazdálkodás irányítását illetően.

A 2017–2020-as főtitkári koncepció lényege a főtitkári tevékenység eddigi jogi kereteinek megtartása mellett az elnöki irányító tevékenység hatékonyabb támogatása a megjelölt területeken, illetve az elnöki igényeknek megfelelően egyéb ügyekben (kiemelten az MTA-stratégia, valamint a köztestület, a kommunikáció vagy a belső kontrollmechanizmusok kérdéseiben). Az alábbiakban a kutatóintézet-hálózat és a gazdasági ügyek területén foglalom össze középtávú elképzeléseimet.

Kutatóintézet-hálózat: A 2016–2017-ben elvégzett szakértői átvilágítások megerősítették, hogy az intézethálózat 2011–2012-ben elvégzett szerkezeti átalakítása és koncentrációja elérte stratégiai célját, a hálózat hatékonyabb – a legtöbb helyen jóval gazdaságosabb – és áttekinthetőbb működését. Bizonyos finomhangolásra már sor került 2014–2015-ben is. A kutatóközpontok és kutatóintézetek közötti határok átrajzolására csak kivételes, kiemelten indokolt esetekben lehet szükség, igen alapos megfontolás és előkészítés után. Fontos ugyanakkor az intézetek alap- és pályázati finanszírozása közötti arányok folyamatos mérlegelése, adott esetben a hatékonyságot növelő korrekciók kezdeményezése. Erre lehet példa – adott esetben – a bölcsészet- és társadalomtudományi kutatóhelyek önálló publikációs (néhány esetben akár kiadói) tevékenységének beépülő támogatása vagy az Open Access rendszer forrásainak hatékonyabb elosztása a természettudományi területeken.

A pályázati rendszerek alapos átalakítására semmiképpen sincs szükség, de folyamatosan figyelemmel kell kísérni a fejlesztések és műszerbeszerzések költségei és a működtetési kiadások közötti egészséges arányok fenntartását. Az intézethálózat létesítményeinek fejlesztése 2012 óta nagy ütemben folyik (TTK, Humán Tudományok Kutatóháza, Agrár-innovációs Centrum, KOKI, illetve a nagy intézeti felújítások), ezek felügyelete továbbra is főtitkári (az AIC esetében főtitkárhelyettesi) feladat, az elnöknek való rendszeres beszámolási kötelezettség mellett.

Gazdálkodás: Az MTA gazdasági ügyeinek középszintű irányítása 2015–2016-ban némileg átalakult. Szerencsés döntésnek bizonyult a Főtitkári és Főtitkárhelyettesi Titkárság speciálisan képzett szakértőkkel való bővítése, és így e vezetői szervezeti egység folyamatos részvétele a gazdasági folyamatok irányításában és felügyeletében.

Korábban is megfogalmazott stratégiai cél volt a belső ellenőrzés vizsgálati körének kiterjesztése és hatékonyságának növelése. Ez elsősorban a szabályozásoknak való megfelelés mint fő ellenőrzési cél

bővítését jelentette a pénzügyi átláthatóság és elszámoltathatóság fokozott számonkérése mellett. Itt vannak komoly részeredmények, de a terület szervezeten belüli súlyának növelése feltétlenül napirenden marad.

A fentiekkel összefüggésben továbbra is főtitkári feladatnak tekintem az intézethálózat gazdasági ügyeinek szoros nyomon követését. Ez – adott esetben – a kirajzolódó veszélyek minél hamarabbi elhárítása érdekében szükségessé teheti a minél célzottabb és gyorsabb felső szintű beavatkozást.

Az MTA vezetésének tevékenységét a 2014–2017 közötti időszakban a választott vezetők közötti erős bizalmon alapuló szoros együttműködés, a szó legjobb értelmében vett csapatmunka jellemezte. Ennek fenntartását főtitkári koncepcióm talán legfontosabb elemének tartom.

Budapest, 2017. március 9.

Török Ádám